

Startnotitie

Beleidskaders voor een mogelijk AZC

Naam
Menno Visser

Datum
13 mei 2015

Versie
1.6

Inhoudsopgave

	Bladzijde
1. Inleiding en aanleiding	3
2. Doel	3
3. Overwegingen	3
3.1. Ruimtelijke en milieukundige aspecten	4
3.2. Sociale en maatschappelijke aspecten	4
3.3. Economische aspecten	5
3.4. Veiligheidsoverwegingen	5
3.5. Financiële consequenties	5
3.6. Juridische aspecten	6
4. Verkennend locatieonderzoek	6
5. Communicatie	6
6. Planning	6
7. Beleidskaders	7

1. Inleiding en aanleiding

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft te maken met een stijging van de bezetting op de opvanglocaties en is op zoek naar extra opvangcapaciteit. Daarnaast is er sprake van een verhoogde instroom asielzoekers, onder andere uit Syrië, Somalië, Eritrea en Afghanistan. De verwachting is dat deze toestroom voorlopig niet afneemt. Daarom heeft het COA in juni 2014 de gemeente Oldambt benaderd voor oriënterend gesprek.

Morele plicht en sociale verantwoordelijkheid

Op basis van de internationale ontwikkelingen, de toegenomen vluchtelingenstroom en het nationale beleid voor asielzoekers heeft het college van Oldambt besloten om medewerking te verlenen aan een onderzoek naar de mogelijke komst van een asielzoekers centrum (AZC). Het college ziet het als een morele plicht en een sociale verantwoordelijkheid van de gemeente om een bijdrage te leveren aan dit maatschappelijke vraagstuk. Daarnaast brengt een AZC directe en indirecte werkgelegenheid met zich mee.

Een nieuw te ontwikkelen locatie in Oldambt

Het COA heeft aangegeven dat een nieuwe locatie voor de opvang van asielzoekers voor de langere termijn wordt gezocht voor ongeveer duizend asielzoekers, bij voorkeur in Noord Nederland, in verband met een evenredige spreiding over ons land. Over de mogelijkheden is door de betrokken portefeuillehouders (Bard Boon en Laura Broekhuizen) verkennend gesproken met het COA.

Wij hebben al vooronderzoek gedaan

Omdat wij ons realiseren dat de komst van een AZC grote impact heeft op de bevolking van Oldambt, is bij de verkenningen uiterste zorgvuldigheid betracht. Dat is ook de reden dat wij al enig vooronderzoek hebben gedaan, alvorens wij u de kaders laten vaststellen. Hierbij wordt vanzelfsprekend ook besproken hoe wij onze inwoners bij de discussie gaan betrekken.

Vervolgstep: COA maakt een ontwerp

Vervolgstep is dat het COA de plannen verder tot uitdrukking brengt in een ontwerp voor een nieuw te ontwikkelen locatie in Oldambt. Dit kan nog wel enige tijd in beslag nemen, omdat het COA nu elders in het land bezig is met het verwerven van direct inzetbare huisvestingscapaciteit (campings, leegstaande gebouwen en dergelijke). Het COA zet dus voor Oldambt niet in op direct inzetbare huisvestingscapaciteit.

Geschiedenis en achtergronden

In de periode 1995 – 2001 was er een AZC aan de Udesweg in Winschoten en in de periode 2004 - 2009 een aan de Albert Verweijstraat in Winschoten (voormalige Schutse). In de periode 2008/2009 is in samenwerking met het COA uitvoerig onderzoek gedaan naar een locatie voor een AZC in Winschoten. Door de gemeenteraad van Winschoten is in 2009 geen instemmend besluit genomen over de toen beoogde locatie (Deganed). In 2011 en 2012 heeft het COA opnieuw onderzoek gedaan naar een nieuw AZC in Winschoten, maar dat is gestaakt vanwege een dalend aantal asielzoekers. Voor achtergrondinformatie over het COA, nieuwe AZC's en de opvanglocaties in onze regio wordt verwezen naar www.coa.nl.

2. Doel

Per brief van 30 oktober 2014 is de raad geïnformeerd over het onderzoek. De tekst van deze brief is verwerkt in de inleiding van deze startnotitie. In de brief is een kaderstellende discussie aangekondigd. Het doel van deze startnotitie is uw raad in staat te stellen deze discussie te voeren.

3. Overwegingen

Bij de mogelijke komst van een AZC in onze gemeente komt nogal wat kijken. De volgende aspecten zijn van belang en worden in deze paragraaf behandeld:

- Ruimtelijke en milieukundige aspecten;
- Sociale en maatschappelijke aspecten;
- Economische aspecten;
- Veiligheidsoverwegingen;
- Financiële consequenties;
- Juridische aspecten.

Het is aan de raad om voor deze aspecten de kaders aan te geven, waarbinnen het college het locatieonderzoek kan uitvoeren.

3.1. Ruimtelijke en milieukundige aspecten

Wat betreft de omvang heeft het COA aangegeven een (tijdelijke) locatie te zoeken voor minimaal achthonderd en maximaal duizend asielzoekers op één locatie gedurende minimaal tien jaar.

Hoeveel grondoppervlakte is er nodig?

Een indicatie van het ruimtebeslag voor circa duizend bewoners is dat hiermee in totaal circa 16.500 m² bruto vloeroppervlak (BVO) gemoeid gaat. Om de opstallen te kunnen plaatsen is er behoefte aan circa 5 - 8 ha grondoppervlak afhankelijk van de ligging van de locatie. Van de totale oppervlakte is circa 2.500 tot 3.000 m² BVO bedoeld voor ondersteunende diensten en kantoren en de overige oppervlakte voor het wonen van de asielzoekers.

Hoe ziet de indeling van het terrein eruit?

Zowel de indeling als het ruimtebeslag is afhankelijk van de mogelijkheden op de locatie, maar waarschijnlijk worden er, gelet op de ervaringen elders in het land, met het beoogde bewonersaantal (duizend) tien gebouwen van twee lagen hoog geplaatst. Het vloeroppervlak van een gebouw is circa 800 m² per gebouw. De gebouwen worden op betonnen platen geplaatst en zijn na verloop van de huisvestingsperiode (minimaal tien jaar zoals hiervoor aangegeven) weer verwijderbaar. De locatie wordt door het COA ingericht met parkeerplaatsen, een speelveld evenals de eerder aangegeven kantoren. Een school is hier in beginsel niet bij inbegrepen. Voor de huisvesting van het onderwijs wordt aan de gemeente een vergoeding ter beschikking gesteld die zij kan aanwenden voor een investering in bestaande scholen dan wel in de bouw van een nieuwe school op het AZC-terrein. Dat laatste zou onze voorkeur hebben, indien hierin bijvoorbeeld een samenwerking kan worden gevonden met andere gemeenten en AZC's.

Welke aspecten wegen mee bij de beoordeling van een mogelijke locatie?

Bij de beoordeling van een locatie met een ontwerp voor een AZC worden de volgende elementen betrokken:

- Mogelijkheden van het bestemmingsplan of aanpassing daarvan;
- Bereikbaarheid te voet en per motorvoertuig, fiets en openbaar vervoer;
- Infrastructurele maatregelen, zoals riolering, nutsvoorzieningen, wandelpaden, oversteekplaatsen, middengeleiders op wegen en bewegwijzering;
- Aanwezigheid van voorzieningen in de nabijheid (onder andere onderwijs, winkels, medische en geestelijke zorg en sport);
- Milieubelasting (geluid, bodem, luchtkwaliteit, geur, risico's en dergelijke) ervaren of veroorzaakt door het AZC;
- Flora en fauna;
- Toekomstige ontwikkelingen;
- Planschaderisico;
- Duurzaamheid van de opstallen en het buitenterrein;
- Eigendom.

3.2. Sociale en maatschappelijke aspecten

De sociale en maatschappelijke effecten van een AZC hebben betrekking op de volgende onderdelen.

- Op basis van de internationale ontwikkelingen, de toegenomen vluchtelingenstroom en het nationale beleid voor asielzoekers zijn we van mening dat Oldambt een bijdrage zou moeten leveren aan de opvang van asielzoekers. Het college stelt voor de voorkeur uit te laten gaan naar de komst van gezinnen.
- Vroegtijdig overleg met de omwonenden en de lokale bevolking is van groot belang om draagvlak te creëren voor de komst van een AZC. In de paragraaf 'communicatie' is aangegeven hoe we dit vorm willen geven.
- Een AZC biedt huisvesting, opvang, dagbesteding, ontspanning en begeleiding aan asielzoekers. Afhankelijk van de kenmerken van de asielzoekers (herkomst, opleidingsniveau, gezondheid, leeftijd en dergelijke) zal er meer vraag komen naar maatschappelijke dienstverlening, onderwijs, zorg, sport en sociale voorzieningen. Over deze consequenties zullen vooraf met het COA afspraken gemaakt worden.
- Met de komst van een AZC neemt de vraag naar vrijwilligerswerk toe. Daarbij kan gedacht worden aan ondersteuning bij het leren van de Nederlandse taal en praktische hulp bij het functioneren in de Nederlandse samenleving. De Stichting Welzijn Oldambt kan daarbij een coördinerende rol spelen. Ook

kan geprobeerd worden personen op afstand van de arbeidsmarkt in te schakelen (Synergion, inwoners met een uitkering en dergelijke).

3.3. Economische aspecten

De economische effecten van een AZC betreffen onder andere de directe en indirecte werkgelegenheid. Directe werkgelegenheid is gerelateerd aan het AZC zelf. Daarbij moet gedacht worden aan functies op het gebied van beveiliging, facilitaire zaken, administratie, juridische zaken, maatschappelijke ondersteuning en dergelijke.

Het COA schat dat bij duizend bewoners er ongeveer veertig fte aan directe werkgelegenheid ontstaat. Met het COA zouden afspraken gemaakt kunnen worden om bij de werving mensen uit Oldambt voorrang te geven bij deze directe werkgelegenheid. Indirecte werkgelegenheid kan ontstaan bij winkels, onderwijsinstellingen en andere leveranciers van goederen en diensten.

3.4. Veiligheidsoverwegingen

De mogelijke vestiging van een AZC behoeft een nadrukkelijke visie op veiligheid. De volgende soorten veiligheid spelen hierbij een rol:

- Verkeersveiligheid
- Fysieke veiligheid
- Sociale veiligheid

Verkeersveiligheid

Bij de locatiekeuze van het AZC zal er voor gezorgd moeten worden dat bewoners, werknemers en bezoekers van het AZC veilig naar en van het AZC kunnen reizen, zowel te voet als met een auto of fiets. Bij voorkeur is er een goede verbinding per openbaar vervoer.

Fysieke veiligheid

Fysieke veiligheid heeft betrekking op de locatie van het AZC zelf. Daarbij moet gedacht worden aan brandveiligheid, risico's bij calamiteiten en dergelijke. Het COA zal zich moeten houden aan wet- en regelgeving en de voorschriften uit de omgevingsvergunning. Ook moeten we kijken naar het AZC als ontvanger van milieubelasting. Dat betreft onder andere externe veiligheid. Daarbij kijken we naar de effecten van calamiteiten met gevaarlijke stoffen buiten de inrichting (zoals rijks en provinciale wegen, spoorwegen, waterwegen en hogedruk aardgastransportleidingen).

Sociale veiligheid

De sociale veiligheid betreft het 'gevoel van veiligheid' van de asielzoekers, medewerkers van het AZC, omwonenden, bezoekers en andere personen die consequenties kunnen ervaren van de komst van een AZC. Met het COA zullen zo mogelijk afspraken gemaakt moeten worden over de kenmerken, achtergronden en land van herkomst van de asielzoekers en de consequenties die dit kan hebben voor de inzet van handhavingcapaciteit (onder andere van de politie). Het COA moet zich daarbij houden aan landelijk beleid.

Screening door COA

Ook worden de risico's op normoverschrijdend gedrag in beeld gebracht. Daar waar mogelijk zal getracht worden om te sturen op de asielzoekers die opgevangen kunnen worden in het AZC om mogelijke gevaren tot een minimum te beperken. Het COA zorgt in Ter Apel voor een screening en selectie van asielzoekers die in het AZC komen.

Goede communicatie en duidelijke regels

Daarnaast moet een goede communicatie tussen COA, gemeente en andere belanghebbenden er voor zorgen dat het gevoel van sociale veiligheid optimaal is. Door elkaars verwachtingen uit te spreken en afspraken vast te leggen en te toetsen, kan het onderling vertrouwen gewaarborgd worden. Ook moet gedacht worden aan fysieke maatregelen zoals voldoende verlichting. Asielzoekers die in een AZC verblijven, hebben zich te houden aan de huisregels van het COA. Daarbuiten moet zij zich houden aan de regels die gelden voor iedereen.

3.5. Financiële consequenties

In de vastgestelde begroting voor het jaar 2015 en de meerjarenraming zijn de extra inkomsten als gevolg van een AZC begroot op € 200.000,- per jaar.

Mogelijke extra inkomsten of bijdragen kunnen zijn:

- Algemene vergoeding van het COA op basis van het aantal asielzoekers;
- Vergoeding voor specifieke taken zoals (extra):
 - onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer;
 - inzet politie en handhavers;
 - maatschappelijke dienstverlening, zorg, sport en sociale voorzieningen;
 - gemeentelijke basisadministratie;
- Opbrengsten voor verhuur en/of verkoop van grond;
- Kosten voor het opstellen van een bestemmingsplan;
- Verhaal van eventuele planschade;
- Vergoeding voor planvoorbereiding, onderzoek en informatiebijeenkomsten (inclusief ambtelijke uren);
- Vergoeding voor infrastructurele maatregelen en/of bouwrijp maken van een terrein.

Een hogere vergoeding uit het gemeentefonds is niet te verwachten. In plaats daarvan keert het COA de als eerste genoemde 'algemene vergoeding' uit. Tegenover de extra inkomsten staan voor een deel extra uitgaven zoals genoemd bij de specifieke taken. Het beleid van het COA is om asielzoekers die een status krijgen te huisvesten in het gebied van opvang. Dit kan op termijn leiden tot een toename van het beroep op sociale voorzieningen.

3.6. Juridische aspecten

Alle afspraken met het COA worden vastgelegd in een bestuursovereenkomst. Elementen die daarin aan de orde komen zijn:

- Vergoedingen (zoals genoemd onder het kopje 'financieel');
- Directe werkgelegenheid (zo mogelijk voorrang voor mensen uit Oldambt);
- Inzet van vrijwilligers en personen op afstand van de arbeidsmarkt;
- Aantal, herkomst en kenmerken asielzoekers (passend binnen het landelijk beleid);
- Duurzaamheid gebouwen en terrein;
- Voorzieningen op het terrein, zoals een school;
- Functie en bestemming van de locatie na vertrek van het AZC;
- Communicatie en burgerparticipatie;
- Rol van het COA en de gemeente bij uitgeprocedeerde asielzoekers.

4. Verkennend locatieonderzoek

Op basis van bovenstaande informatie hebben we een verkennend locatieonderzoek uitgevoerd. Daaruit is voornamelijk nog geen geschikte locatie naar voren gekomen. Nader onderzoek en overleg is nodig om tot een geschikte locatie te komen.

5. Communicatie

Zodra het COA een ontwerp gereed heeft voor een geschikte locatie, zal dit getoetst worden aan de door de raad gestelde kaders. Als het daar binnen past, zal een specifiek plan voor communicatie en burgerparticipatie gemaakt worden. Het doel daarbij is voldoende draagvlak te creëren voor de komst van een AZC. Belangrijke gesprekspartners zijn de directe omwonenden (waaronder ook eventuele bedrijven en instellingen worden verstaan) alsmede de dorpsverenigingen en wijkplatforms van de nabij gelegen dorpen en wijken. Ook zullen instellingen op het gebied van zorg, welzijn en onderwijs betrokken worden, alsmede bedrijven uit de detailhandel en horeca.

6. Beleidskaders

Op basis van het voorgaande stellen wij de volgende beleidskaders voor:

- maximaal duizend asielzoekers op één locatie;
- gedurende minimaal tien jaar;
- de locatie moet voldoen aan de eisen van het COA als het gaat om bijvoorbeeld afstand tot voorzieningen en openbaar vervoer;
- het AZC moet extra werkgelegenheid in de gemeente Oldambt opleveren;
- de veiligheid van de omwonenden, asielzoekers en andere betrokkenen is gewaarborgd.

7. Planning

Op basis van deze startnotitie kunt u kaders stellen voor de mogelijke komst van een AZC.

Hoe ziet de planning er in grote lijnen uit?

Besluitvorming over de kaders zou mogelijk in een raadsvergadering in juni kunnen plaatsvinden. Daarna kan het locatieonderzoek binnen de gestelde kaders afgerond worden en kan de communicatie met de bevolking plaatsvinden. Vervolgens moeten de procedures in het kader van het bestemmingsplan doorlopen worden. Realisatie van een AZC zou in het jaar 2016 zijn beslag kunnen krijgen.